

SDN 2017-09-21

Skrivelse från Lars Svärd m.fl. (M)

Utredning av konsekvenserna av vinstförbud i välfärden

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har låtit utreda införandet av ett så kallat ”vinsttak” inom fristående välfärdsverksamheter (SOU 2016:78). Utredningens delbetänkande som lämnades i november 2016 föreslog införande av tillstånd för att ta emot offentlig finansiering inom välfärdssektorerna samt en reglering av offentliga medel till välfärdsverksamhet som i praktiken innebär ett vinstförbud.

Regeringen har aviserat att ett lagförslag kommer att läggas fram under våren 2018 gällande vinstreglering inom omsorg och skola. Det är ett förslag som kommer att få långtgående konsekvenser för stockholmarnas välfärd. Vilka konsekvenser det kommer att få är dock inte klarlagt, eftersom staden inte har svarat på delbetänkandet och alltså inte har utrett effekterna för stockholmarna. Det finns dock dessvärre goda skäl befara att konsekvenserna av ett vinstförbud kommer att bli betydande och kännbara i stockholmarnas vardag.

Välfärdsutredningen föreslår att den tillåtna avkastningen på det bokförda operativa kapitalet får vara sju procent plus statslåneräntan. Enligt en analys gjord av PWC är det dock tydligt att huvuddelen av välfärdsföretagen inte kommer att tillåtas generera tillräckliga överskott för att kunna bedriva en stabil verksamhet. Enligt PWC kommer det tillåtna överskottet i förhållande till kostnaderna, den så kallade rörelsemarginalen, att vara högst två procent för närmare 80 procent av företagen inom skola, vård och omsorg. För vart fjärde företag i välfärdssektorn är det bokförda operativa kapitalet negativt. Att ett företag har negativt operativt kapital medför, enligt utredningens förslag, att det ska tvingas att gå med förlust.

PWC:s analys visar att det skulle ta 12½ år att generera en buffert motsvarande tre månaders intäkter vid en rörelsemarginal om två procent. En buffert motsvarande ett års intäkter skulle således ta 50 år att spara in till. För dessa företag innebär alltså utredningens förslag om ”vinsttak” i praktiken ett vinstförbud och för 24 procent av företagen innebär det de facto ett förlustkrav.

I Stockholmsregionen görs 60 procent av 3,4 miljoner läkarbesök hos fristående aktörer i primärvården varje år. I Stockholms stad drivs 40 procent, 2 500 av totalt 6 300 vård- och omsorgsboendeplatser i äldreomsorgen, i fristående regi. Av stadens 206 hemtjänstutförare är 86 procent fristående. I staden finns 539 fristående skolor och vart tredje barn i Stockholm går i en fristående grundskola. Av de cirka 71 000 elever som går i en gymnasieskola i Stockholms län går omkring 40 procent i fristående skolor, många av dessa i Stockholms stad.

De tio största privata vård- och omsorgsgivarna står tillsammans för knappt 40 procent av omsättningen. Resterande 60 procent består av mindre aktörer. Av de drygt 12 000 vård- och omsorgsföretagen har 93 procent färre än 20 anställda. Dessa företag drivs främst av kvinnor. Andelen kvinnor som driver företag är som störst i Stockholmsregionen, här är 6,6 kvinnor per 1 000 invånare verksamma inom sektorn. Över 50 procent av omsorgsföretagen i Sverige leds av kvinnor, mot 29 procent i övriga näringslivet. I Stockholm är andelen än högre.

Under de senaste fem åren har antalet företagsamma inom välfärdssektorn ökat med 25 procent. En stor del av ökningen beror på att alltför många företag startas av nya svenskar. Vart femte företag inom vård och omsorg drivs idag av en person med utländsk bakgrund.

Samtidigt växer Stockholms län i en takt med ungefär 200 000 människor på fem år. För att möta denna utveckling måste vi säkerställa en högkvalitativ förskola, skola, omsorg och sjukvård. Då behövs fristående verksamheter, en mångfald av aktörer och privata investeringar i välfärdssektorn. Men allt detta hotas av förslaget om vinstförbud.

Vi vet samtidigt att stockholmarna vill ha valfrihet. 71 procent av stockholmarna anser att det är bra att välja mellan fristående och kommunala utförare. En majoritet befärdar att ett vinsttak skulle minska antalet välfärdsföretag och sex av tio tror att det direkt skulle påverka deras möjligheter att välja en fristående förskola eller skola. 58 procent av stockholmarna anser att ett vinsttak skulle leda till minskad kvalitet i välfärden.

Vårdfacken bedömer att välfärdsutredningens förslag skulle betyda en vårdkollaps. Läkarförbundet har konstaterat att det offentliga inte har någon möjlighet att bygga upp all ny verksamhet. Tunga remissinstanser som Riksrevisionen slår fast att utredningsförslagen innebär stora avsteg från de principer som gäller för svensk bolagsrätt. Några så kallade övervinster på en välfärdsmarknad där avtal träffas efter konkurrensättning har utredningen inte kunnat visa.

Hur vårt stadsdelsområde skulle drabbas av ett vinstförbud har än så länge mörkats, eftersom Socialdemokraterna inte vill svara på utredningens delbetänkande och därför inte har låtit analysera effekterna för våra fristående välfärdsutförare. I ett läge där regeringen nu hotar att gå vidare med skarp lagstiftning inom det närmaste året är det en fråga som stockholmarna förtjänar svar på.

Vi föreslår därför att stadsdelsnämnden beslutar att uppdra åt stadsdelsförvaltningen att utreda följande:

1. Vilka konsekvenser bedöms ett vinstförbud enligt den så kallade välfärdsutredningen att få för fristående välfärdsverksamheter i vårt stadsdelsområde och för invånarna som har valt fristående alternativ?
2. Vilken beredskap har stadsdelsförvaltningen för att säkerställa medborgarnas välfärd med anledning av att förskolor, skolor, vård- och omsorgsboenden och hemtjänstföretag kan komma att behöva lägga ned sin verksamhet på grund av ett vinstförbud?
3. Hur säkerställs och utvecklas kvaliteten i stadsdelsområdets välfärdsverksamheter när konkurrensen och mångfalden minskar till följd av ett vinstförbud?
4. Hur säkerställs i vårt stadsdelsområde invånarnas valfrihet när konkurrensen och mångfalden av aktörer minskar till följd av ett vinstförbud?
5. Hur tryggas investeringar i utökad välfärd när privata investeringar riskerar att utebli på grund av ett vinstförbud?